

Allt mindre fortbildning

Betydelsen av läkares kompetens, följaktligen även kompetensutveckling, är det nog få om ens någon beslutsfattare inom sjukvården som betvivlar. Ändå är det just kompetensutveckling som ofta får stryka på foten när det råder konkurrens med andra angelägna och akuta uppgifter inom sjukvården.

Vad som behövs är vilja och insikt nog för att avsätta tillräckliga resurser för fortbildning i form av tid och pengar.

För att veta hur mycket fortbildning som läkarna erhållit genomför Läkarförbundet ärligen en enkätundersökning. Läkarförbundets mål är att specialister ska ha minst tio dagars extern fortbildning och minst en halv dag i veckan till internutbildning och egen fortbildning, till exempel i form av litteraturstudier.

Årets undersökning visar på samma ihållande utveckling, som måste stoppas och vända. Det som skett under de senaste fem åren är en generell och oroande försämring. Antalet dagar i extern fortbildning – exempelvis kurser och kongresser – har i genomsnitt sjunkit från 9,1 dagar år 2005 till förra årets 8,1 dagar.

Allvarligt är också att skillnaderna mellan olika grupper av läkare blivit allt större. Distriktsläkare (5,3 dagar), geriatriker (5,1), psykiatriker (7,5) och laboratorispecialiteter (7,3) får alla betydligt mindre fortbildning än genomsnittet.

Brist på dessa specialister och stora finansiella problem är troliga orsaker. I förlängningen förvärras situationen ytterligare i ett moment 22, och patientsäkerheten hotas.

Aven när det gäller möjlighet till internutbildning och egen bedriven fortbildning är utvecklingen negativ. Inte så att resultatet i genomsnitt försämrats, men när det gäller fördelningen mellan olika grupper finns det goda skäl att ta problemen på allvar.

År 2005 uppgav 16 procent att de inte deltagit alls i internutbildning. Förra året var denna siffra mer än fördubblad, till 36 procent.

Det innebär att mer än var tredje läkare stod utan möjlighet att på ett strukturerat sätt få diskutera medicinska problemställningar med kollegor. Skill-

Illustration: Annika Huett

naderna i specialiteter är även här stora. Exempelvis hade 62 procent av psykiatrierna ingen internutbildning över huvud taget under förra året.

Utvecklingen är jämförbar även för den egna fortbildningen. År 2005 svarade 28 procent att de inte ägnat någon tid till självstudier. Fem år senare har siffran ökat till 36 procent.

Psykiatriker och distriktsläkare är även här missgynnade, trots att deras ensamarbete borde kompenseras med

mer studier och kollegial dialog.

När det gäller tid för egen fortbildning finns det också en snedfördelning mellan könen. Kvinnorna har genomsnittligt 1,4 timmars egen fortbildning, jämfört med männens 2,3 timmar. En skillnad som i stort varit likadan under de sex år undersökningen genomförts.

Iundersökningen ställs också frågor om fortbildningens finansiering. År 2004 stod läkemedelsindustrin för 18 procent av fortbildningen. I dag har den siffran sjunkit till 13 procent. I princip är detta en positiv utveckling som gynnar förtroendet för läkarna och för läkemedelsindustrin.

Positivt är också att läkarna minskat sin andel av självfinansiering och att de får tjänstledigt med lön i allt större utsträckning.

Socialstyrelsen har visat på sambandet mellan kvalitetsutveckling och sjukvårdspersonalens kompetensbehov i en föreskrift om ledningssystem för kvalitet och patientsäkerhet i hälso- och sjukvården. En föreskrift som ställer tydliga krav på arbetsgivaren. De ska exempelvis ha rutiner som garanterar att personalen har den kompetens som behövs, likaså ska det finnas en plan för varje medarbetarens kompetensutveckling.

I Läkarförbundets utbildningspolitiska program från 2009 föreslås att fortbildningen bör följas upp lika systematiskt som den granskning SPUR genomför för läkarnas vidareutbildning. Här bör en del av granskningen bygga på att Socialstyrelsens föreskrift följs. Att få till stånd en bättre uppföljning av läkares fortbildning är nu en prioriterad fråga för Läkarförbundet.

Ansvariga politiker måste göras medvetna om att försämringen av fortbildningen nått vägs ände. Att en försämring av läkarnas fortbildning inte kan fortgå utan att det får konsekvenser för patientsäkerhet och förbättring av nya behandlingsmetoder. ■

»Ansvariga politiker måste göras medvetna om att försämringen av fortbildningen nått vägs ände.«

HANS HJELMQVIST
ledamot i Läkarförbundets centralstyrelse

TURID STENHAUGEN
utredare på Läkarförbundet

Kontaktuppgifter Sveriges läkarförbund:
www.lakarforbundet.se, E-post: info@slf.se
Telefon: 08-790 33 00, Fax: 08-20 57 18
Postadress: Box 5610, 114 86 Stockholm
Besök: Villagatan 5, Stockholm